

İsim ve sıfatların üst ve daha aşağı makamda tecellilerine, mesela bir ismin üst makamdan tecellisine Efendimizin hayatından bir misal, aşağı makamdan tecelliye de kainattan bir misal verebilir misiniz?

Allah'ın isim ve sıfatları ezeli ve ebedi oldukları için, onlarda herhangi bir derece ve makam söz konusu olamaz. Makam ve dereceler isimlerin tecelli ettiği mahaldedir. Yani eşya kapasite ve istidadına göre isimlere ev sahipliği yapabiliyor.

Mesela, küçük bir su damlasının güneşin timsalini kendi boyutlarında ve hacminde göstermesi ile koca bir okyanusun göstermesi aynı makam ve derecede değildir. Su damlası mütevazı bir şekilde güneşi gösterirken, okyanus dev ve azametli bir şekilde güneşi gösterir. Şimdi buradaki makam farkı güneşten mi, yoksa güneşe makes olan nesneden mi kaynaklanıyor? Elbette ki güneşe makes olan nesneden kaynaklanıyor. Güneş damlada mütevazı tezahür ederken, okyanusta en üst dereceden ve en azametli bir perdeden tezahür etti, desek, bu sözümüzle güneşin isim ve sıfatlarına herhangi bir derece ya da makam vermiş olmayız.

Sema bir dairedir. Bu dairede hakim isim Allah'ın **Celal** ismidir. Dev galaksilerin sapan taşı gibi çevrilmesi ve zerrece yörüngesinden sapmaması, Allah'ın sonsuz azamet ve kibriyasını muhtevi olan **Celal** ismini kör olana bile gösterir. Bu sema dairesinde diğer isimler **Celal** isminin komutasında ve gölgesinde tecelli eder. Bu daire **Celal** isminin en üst dereceden perdelendiği, yani sergilendiği bir dairedir dersek, semanın kabiliyetine işaret etmiş oluruz.

Yine bir çiçeğe nazar ettiğimiz zaman, oradaki ince sanatlar ve güzel kokular ve estetik işlemler Allah'ın **Cemal** isminin manasını zahiren ve geliben gösterir. Bu çiçek dairesinde de Allah'ın **Cemal** ismi hakimdir, diğer isimler bu ismin komutasında ve gölgesinde işlerler. Bu çiçek dairesi de **Cemal** isminin en üst dereceden perdelendiği, yani sergilendiği bir dairedir.

Bunun gibi, kainatta ve mevcudatta her ismin kendisini izhar edip gösterdiği daireler ve perdeler vardır. Bu daireler içinde bütün isimleri en üst dereceden üzerinde gösterip ilan eden Hazreti Peygamber Efendimiz (asm) ve onun mualla mahiyetidir.

İnsan kainat içinde Allah'ın isimlerine tecelli ve ayna olma noktasında en kapsamlı bir eser ve en mükemmel bir sanattır. Bu noktada insan mazhar-ı azamdır. Yani Allah'ın isim ve sıfatlarına tecelli olmak noktasından kainatın en büyük mazharı ve parlak bir mahallidir. Bu hususta kainatı küçültsek insan olur, insanı büyültsek kainat olur.

Örnek verecek olursak; Allah'ın **Adl**, ismi Hazreti Peygamber Efendimiz (asm)'de en azami noktadan görüldüğü için, adaleti ile meşhur olan Hazreti Ömer (ra) onun yanında gayet sönük kalır. Yüz güzelliği ile meşhur Hazreti Yusuf (as)'ın cemali Hazreti Peygamber Efendimizin (asm) cemalinin yanında yine sönük kalır. Bir lalenin bir papatyanın güzelliği ve latifliği Hazreti Peygamber Efendimizin (asm) güzelliğinin ve letafetinin yanında gayet sönük kalır...